

Տարեկան գինը 10 ռուբլ կէս տարվանը 6 ռուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են միմայն խմբագրատան մէջ:

(Պատրաստողը գիտում են ուղղակի
Тифлис. Редакция „Мусака“

ՄԱՍԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերէն):

Հայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով:

Հայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԳԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ձեր քարոզածի վրա չէք մտածում:—Ներքին
տեսու թիւն: Ներքին լուրեր:—Արտաքին
տեսու թիւն: Գերմանիա: Ֆրանսիա:—Մշակիչ
հեռագիրներ:—Յայտարարութիւններ:—Տեղեկա-
ցոյց:—Բանասիրական: Գլխի աքաղաղ:

ՁԵՐ ՔԱՐՈԶԱԾԻ ՎՐԱ ՁԷՔ ՄՏԱԾՈՒՄ

Կ. Պօլսից եկաւ մի վարդա-
պետ, սկսեց քարոզել մեր եկեղե-
ցիներում, սկսեց փողեր ժողովել
հաւատացնելով որ հաւաքված փո-
ղով պէտք է հիմնի մի երկրագոր-
ծական դպրոց թիւրքաց Հայաս-
տանի մէջ: Հայերը յափշտակվե-
ցան, սկսեցին փողեր ընծայել
վարդապետին, իրանց կողմից էլ
սկսեցին ամեն տեղ քարոզել թէ
հարկաւոր է օգնել թիւրքաց հա-
յերին, հարկաւոր է երկրագոր-
ծական դպրոց հիմնել Հայաստա-
նում և այլն: Գտնվեցան պարոն-
ներ, որոնք յանձն առան հաւա-
քած հանդանակութիւնները ի-
րանց անձնական երաշխաւորու-
թեամբ պահել:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՈՍԿԻ ԱՐԱՂԱՂ

(Առաջին մասը)

Ժ.Բ.

Պետրոս Մասիսեանը բաւական ինքնուրույն մարդ
էր. նա ներկայացուցիչ էր այն ժամանակուսի պի-
տանային, որոնք պարսից տիրապետութեան ժամա-
նակ հայաստանի դէմ էին խաղում վաճառականու-
թեան մէջ, յարգանք էին վայելում ոչ նրա համար, որ
արդար և հաւատարմի մարդիկ էին, այլ զխաւո-
րապէս նրա համար, որ կապիտալիստներ էին և գի-
տէին կապիտալի գործածութեան բոլոր խաբէյական
ձևերը: Մասիսեանը յիշեալ սերունդի մնացորդներից
էր, որ պարսից իշխանութիւնը այն երկրից անց-
նելէն յետոյ, նոր տիրապետողի նոր քաղաքակր-
թութիւնը ամենին չը կարողացաւ փոխել նրան
Հագուստը մինչև անգամ մնացել էր մի և նոյնը,
որպէս հաջում էին պարսիկների ժամանակ հայ
փառանքները, մի և նոյն դրանք, որ համարում էր
մինչև անհրաժեշտ, մի և նոյն արկաւորը, որ կարծ
չէր զարայից, մի և նոյն լայն շարկաւոր, կապոյտ
կտաւից կարած, և մի և նոյն քոշերը: Գլուխը
նոյնպէս մշտապէս ծածկված էր բուխարայի սև
մորթից պատրաստած քառանկյունի տափակ զգա-
կով, որի նմանը մինչև այսօր կարելի է տեսնել
ղեկապի տէրութեան զինին: Բոլոր եղանակներում
թէ ամառը և թէ ձմեռը, նրա հագուստը մի և
նոյնն էր, նա ունէր մի ձեռք հագուստ միայն,
որ շարունակ հագնում էր, և փոխում էր այն
ժամանակ միայն, երբ բարբոսին մաշվում էր,

Բայց ոչ որ չը մտածեց, ար-
դեօք երազական չէ վարդապետի
դիտաւորութիւնը, արդեօք հա-
րաւոր է թիւրքաց Հայաստանում
մի երկրագործական դպրոց հիմ-
նել...

«Մշակը» յայտնեց իր մտքերը
իր թղթակիցների բերանով: Ոչ
որ ուշադրութիւն չը դարձրեց:

Մշակը իր կարող է հերքել
որ երկրագործութիւնը, նրա գը-
րութեան բարեօրոյնը, նրա զար-
գացման մակերեւոյթի բարձրաց-
նելը անհրաժեշտ է ամեն երկրի
համար և մանաւանդ Հայաստանի
պէս երկրի համար:

Բայց ոչ որ, մինչև անգամ մեր
տնտեսագէտները, իրանք իրանց
չը հարցրին արդեօք հնարաւոր է
Հայաստանի խորքերում երկրա-
գործական դպրոցի իրագործելը և
եթէ հնարաւոր է անգամ, ի՞նչ
օգուտ կարող է նա բերել Հա-
յաստանին նրա այժմեան դրու-
թեանը նայելով:

Հայտնի է որ երկրագործա-
կան դպրոցը պէտք է իր աշա-

կերտներին սովորեցնի աւելի խե-
ղացի կերպով գետինը մշակել, հո-
ղը պարարտեցնել, աւելի կատա-
րեալ կերպով երկիրը վարել, սերմը
ցանել, հունձը հնձել, աւելի աշո-
ղակ կերպով զանազան պիտանի
բոյսերը բուսցնել, մարդու և կեն-
դանիների ժամանակը և ոյժերը
խնայելով, համեմատաբար աւելի
շատ արդիւնք արդիւնաբերել, սեր-
մանածր և սնկածր աւելի լա-
ւնամեղ և այլն:

Բայց մի և նոյն ժամանակ
յայտնի է, որ Հայաստանը շատ
բերրի երկիր է, որ հայը, թէև նա-
հապետական ձևով է մշակութիւն
անում, բայց շատ աշխատասէր է
և իւրաքանչիւր տարի իր աշխա-
տասիրութեան և երկրի բերրու-
թեան շնորհով այնքան շատ է
արդիւնաբերում բնական զանազան
արդիւնքներ, որ իրան միշտ ա-
ւելորդ է մնում և այդ աւելորդը
կամ խլւում է նրանից թիւրք
հարկահան պաշտօնեայի ձեռքով
դրամի փոխարէն, որ Հայաստան-
ցի հայը չունի, որովհետև չէ վա-

ճառահանում իր երկրի բերքը,
կամ տարիներով փոխում է իր ամ-
բարներում, որովհետև վաճառա-
հանելու համար ճանապարհներ չը
կան Հայաստանում:

Հայտնի է որ մի տարի սրա-
նից առաջ Դերջան ատված դա-
ւառում հայերի ամբարների մէջ
դիզված էր և փոխում էր այնտեղ
հինգ տարվայ ցորենի պաշարը:
Ո՞ր պէտք է տանէր Հայաստան-
ցին իր բերքը, վաճառահանու-
թեան ոչ մի ելք չունի նա:

Ուրեմն դեռ շատ ժամանակ
հարուստ Հայաստանին բաւական
կը լինեն այն երկրագործական
ձևերը, որ գործ է ածում ժողո-
վուրդը: Կատարելագործել երկրա-
գործական միջոցները նշանակում
է իզուր դժուարացնել Հայաս-
տանցի մշակ ժողովուրդը: Նա
այնպէս էլ աւելի է արդիւնաբե-
րում քան թէ կարող է ինքն
սպառել կամ ուրիշ տեղ վա-
ճառահանել: Ծայրայեղութեանը
հասնել ոչ մի բանում չը պէտք է,
թեթեամիտ լինել ոչ մի գործում:

Նա, ում որդին, ունի արդեօք հայր, մայր, որդի-
ներ, եղբայրներ, բաժանված են ապրում, թէ
միասին, ինչպէս է լուրջում իւրաքանչիւրի անու-
նը, ինչ կայք ունի և ձրտեղ են գտնվում. կամ
կառավարիչը այս տեսակ հարցեր, թէ իր կեան
քում ինչ տեսակ պարագայութիւններ է ունեցել,
ինչ գործի մէջ յայտնվել է նրան, և ինչ գործի
մէջ մնալով է, և կամ այդ փողը, որ ուզում է,
ինչ բանի համար պէտք է գործ դնէ: Երբ դի-
զային կը յայտնել, թէ այս ինչ պէտքի համար
է, օրինակ, եթէ տեսնու լինէր մի երկր պիտի աւ-
նեմ, նա կըսէր եղան մասին հազարուէկ հար-
ցուցործ անել, թէ նրա այս ինչ հիւանդութիւնը
ինչով է բժշկվում, ինչ ճար պէտք է անել, երբ
եղը թարմ առջուտ ուտելիս փողը ունեւում է, ինչ
ճար պէտք է անել զգալաք հիւանդութեան ժա-
մանակ, եղան որ տեսնու է լաւ լինում և այլն,
և այլն: Նախը նրան և փող աւելի, անկարելի էր.
նրա հարցընդունութիւնից ամենահարկաւ իրաբերան
չէր կարող չը կարելի:

Մի երկրից յայտնվեցաւ նրա տանը մի անձա-
նօթ պարոն, աղետաւ մաղերով, խորշմներով
պատած դէմքով, մաշված, բայց բաւական մա-
քուր պահված հագուստով, և պահանջում էր մի
գումար բաւարարի առևտուրի մէջ գործ դնելու
համար: Դա այն անյաջողակ թշուառներից մէկն
էր, որ կեանքի մէջ իր արդարութեան և ճշ-
մարտախիւրութեան զօր է դառնում, և չը կար-
դանալով մաքառել տիրող անուղղութեան հետ,
ամեն գործի մէջ խաղում է: Որովհետև երբ
կեանքի մէջ մարդկանց յարաբերութիւնները ա-
պակամված են լինում, այն ժամանակ բարոյական
խելքը կորցնում է իր նշանակութիւնը, երբ ա-
ւելի խորամանկութեան և խաբէյութեան պահանջ
կայ: Այս տեսակ մարդիկ միշտ զանդաւանում են
բախտի վրա, բայց մի և նոյն ժամանակ յոյսն էլ
ձեռքից չեն թողնում, թէ մի օր հարստանալու
են, ամեն գործի մէջ խլւում են, ամեն բան
փորձում են, բայց միշտ անբաւ բախտը նրանց
հակառակում է...

Պարոնը ընտրել էր երեկոյն Մասիսեանի հետ
տեսնվելու համար և եկել էր նրա տունը, որով-
հետև խանութում նրա հետ երկար խօսել չէր
կարելի: Ազան միշտ քաղաքավարի էր դէպի այս
տեսակ հիւրերը, մանաւանդ երբ խմանում էր, թէ
փողի համար են եկել:

Մասիսեանը մտնալ էր իր տնեակում, ծալա-
պատիկ նստել էր տախտի վրա, նեղ լուսամտի
հանդէպ, որ մի փոքր զովաւայ խեղդող աթոյն
նրա մօտ դրած էր մի մեծ ամանով ջուր, սա-
ռուցը մէջը ձգած, որից շուտ շուտ խմում էր:
Թէ խմելու սովորութիւն չունէր և տան մնացած
անդամները խմում էին կամ գաղտնի, կամ երբ
մի պատուելի հիւր էր պատահում: Նա նստել էր
մի մաշված խալիպայի կտորի վրա համարեա թէ
կիսամերկ դրութեան մէջ: Հագին ունէր արխա-
ւուցը միայն, որի կոճակները արձակած էին, և
չապկի բացված օձիկից երևում էր թաւամազ
կուրծքը: Ծաղկաւր և գուլբաները նոյնպէս հա-
նել էր, և մեկի ոտները մինչև սրունքները բաց
էին: Միայն թանձր մորթի զղաղը նա պիւրն ու-
նէր, որ հին մարդկի սովորութեամբ, երբէք չէր
առնում գլխից, մինչև անգամ եկեղեցում եղած
ժամանակ: Մենակում մտնել էր, երբ անձանօթը
ներս մտաւ, նա համայեց ճաղ վառել:

Անձանօթը, գտնվելով աղային մի ծիծաղե-
ղութեան մէջ, մտածեց արդարացիւ նրա ան-
քաղաքավարութիւնը, և սկսեց եղանակից:

—Տօթից խեղդվում է մարդ, ամենին քամի չէ
փչում, դուք լաւ էք արել, այսպէսով կարելի է
յաղթել տաքութեանը:

—Ե՛հ, որդի, (Մասիսեանը ամեն մարդու որդի էր
կոչում, ինչ հասակում և լինէր նա) պէտք է շնոր-
հակալ լինել Աստուծոյց, եթէ ամառվայ աթոյն
չը լինէր, զարման պատուր չէինք հասկանայ, եթէ
ձմեռվայ ցուրտը չը լինէր, այնան պատուր
չէինք հասկանայ: Աստուած ամեն բան և լաւ և
վատ է ատելով, և չար և բարի է արել: Գե-
ղեկապ խաւարի գէժ ցեղեկապ լոյսն է ստեղծել.
այնպէս էլ, մէկին աղքատ է արել, միւսին հա-

ներելի չէ, արուեստական կերպով տնտեսական պահանջներ յարուցանել անկարելի է:

Երկրագործական դպրոցը, կատարելագործելով Հայաստանի երկրագործական ձևերը, կօգնի հայ աշխարհին արագ դուրս գալ միջոց կը տայ նրան աւելի լաւ և աւելի շատ արդիւնաբերելով այդ աւելի լաւ և աւելի շատ փութեցնել տարիներով իր ամբարներում և պահեստներում, քանի որ թիւրքաց պաշտօնեաների գործունեութեան եղանակը, նրանց հարկահանութեան և առհասարակ թիւրքաց վարչական սխտեմը չը կերպարանաւորուի, քանի որ Հայաստանում չը չինկեն վաճառահանութեանը յարմար ճանապարհներ...

Չը մոռանանք որ ամբողջ թիւրքաց Հայաստանում ոչ թէ միայն չը կայ մի հատ երկաթուղի, բայց այդ ամբողջ երկրում միայն մի հատ շօսէ ճանապարհ կայ, որ միացնում է Երզրումը Տրապիզոնի հետ... Եւ այն էլ Աստուած ազատէ, ինչ ճանապարհ...

Եւ շատ անգամ այս տեսակ անբարեկարգ երկիրներում, երբ մի տեղ սարսափելի առատութիւն է լինում, նոյն երկրի մի ուրիշ ծայրում, որտեղ պատահմամբ այն տարի երաշտութիւն է եղել, սով է յայտնւում, որովհետեւ ճանապարհների բացակայութեան պատճառով անհնարին է լինում հացը

մի տեղից միւս տեղ տեղափոխել...

Վարչական այդ տեսակ անարխիական դրութեան մէջ ի՞նչ կօգնի երկրագործական դպրոցը... Կան մարդիկ որոնք իրանց սածի, իրանց քարոզածի վրա փոքր ինչ մտածելու ներողութիւն էլ չեն յանձն առնում:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՐԻՆԵՐ

Օրերումս մտաւ մեր խմբագրատունը ԹԻՖԼԻՍԻ հայ քահանաներից մէկը և յայտնեց մեզ, որ օգոստոսի 14-ին նա վկայ է եղել Մամբրէ վարդապետի և Յովնանէս առաջ քահանայ Սարգսեանի մէջ պատահած անցքին: Քահանան ասում է, որ վարդապետը ոչինչ անվայել խօսք Սարգսեան առաջ քահանային չէ ասել:

Պ. Ս. Սարգսեանը խնդրում մեզ տալի հետեւեալը. «Պեր թերթի № 138-ի մէջ գրեւորված է մի լուր, որի հարցադրողը հայել է պահանջում ի միջի այլոց և ինձանից օգոստոսի 13-ին կայացած հայերէն ներկայացման վերաբերութեամբ: Ես իմ կողմից հարկ եմ համարում հարցադրել, որ այդ ներկայացմանը մասնակցել եմ մի որոշ վարձ ստանալով մասնակցութեանս համար և հետեւապէս ոչինչ տեղեկութիւն չունեմ ձեռնարկութեան բուն պատճառի և այլ մանրամասնութիւնների մասին»:

ՆԻՇՆԱՅԻՆ տոնավաճառից մեզ հարցադրում են, որ աշտոնից հայոց եկեղեցում Ամբրոսիոս վարդապետ Բուրլինեանը մի քարոզ է կարդացել և յորդորել ժողովրդին նուիրատուութիւններ տալ Հայաստանին:

—Տեսնում եմ, որ ոչինչ չես հասկացել, ասաց Մամբրէանը և սկսեց բացատրել իր կարծիքը ան ծանօթի անհասկացողութեան մասին:

Թէ գիւղացի մանր գրամատչելից—«Հարչին» իրիցը,—որպէս երկրորդական ձեռքերից բամբակ գնելը և վաճառելը չէր կարող շահաւէտ լինել, որովհետեւ այդ խաբարայ ջարչները իրանք ճիշդը ծծում են և միայն չէն են տալիս ուրիշին: Ով որ կամենում է բամբակից օգտուիլ, պէտք է ինքը անմիջական յարաբերութիւն ունենայ արդիւնաբերող գիւղացու հետ, այսինքն, անէ այն, ինչ որ ջարչին է անում:

—Կա խիտ ծանծաղի և միանգամայն դժուար գործ է ուստի և յիմար գիւղացու հետ առևտուր անել, պատասխանեց անծանօթը:

—Գու շատ միամիտ մարդ ես երևում, էլ չեմ ասում, թէ խելքդ պալատ է, ասաց աղան մի փոքր վրդովված ձայնով.—«տո, ողորմելի, փողը հէնց այն ուսմիկ և յիմար գիւղացիներից պէտք է դուրս բերել, ստատանայ ջարչիցի»:

Պէտք է նկատել, որ սա տանայ բառը Մամբրէանի լեզուով բոլորովին ուրիշ նշանակութիւն ունի. ստատանայ ասելով, նա հասկանում էր խելացի, իմաստուն, խորամանկ և մեծ հմտութիւններ ունեցող մարդ: Ով որ ստատանայ չէր, նրա կարծիքով յիմար էր, ոչինչ բանի պէտք չէր:

Մամբրէանը սովորութիւն ունէր երկար խօսելու, և եթէ մէկի խնդրէր մերժում էր և փող չէր տալիս, գտնեա իր քարի խրատները չէր խնայում նրանից: Նա սկսեց ծանօթացնել պարոնին բամբակի վաճառականութեան օգտաւէտ ձևերի հետ. յայտնեց, թէ ինքը սովորութիւն չուներ այս տեսակ ձեռնարկութիւնների համար գումար (նաղդ) փող տալ խնդրողներին, այլ տալիս էր իր խանութից այնպիսի վաճառելի մթերք, որ գիւղացիների համար պէտք են, օրինակ, էփանդին չիթեր, կտաններ, զանազան տեսակ մանրուքներ, կնիկների զարդարանքի համար յուշկերներ, և դրանց նման բաներ: Այս տեսակ ապրանքը ա-

յառտանի մէջ բացուելի երեսակայական երկրագործական ուսումնարանի համար: Վարդապետը բաւական փող է հաւաքել:

Մեզ հարցադրում են որ ԹԻՖԼԻՍԻ Հաւարար բաժնի քահանաներից մէկը սկսել է հիւանդներին հետեւել կերպով բժշկել: Քահանան ասում է հիւանդի տուն և առաջարկում է իր գաւառակի գլուխը արծաթով պատելու. համար նուրբի 25 կամ 30 ռուբլ, հաւատալով, որ ինքը հիւանդի համար աղօթք կանէ և իր աղօթքը կը լաւացնէ հիւանդին: Երբ հիւանդը չը նայելով տէր հօր աղօթքներին մեռնում է, տէր հայրը հաւատացնում է, որ իր աղօթքները հանգուցեալի համար արքայութեան մէջ տեղ են պատրաստել, որ աւելի լաւ է յաւիտեական երջանկութիւն ժառանգել, քան թէ ապրել այս ունայն աշխարհում:

Այս օրերս մի տիպուր լուր էր տարածվել քաղաքում որ և հաստատվեցաւ երեկ «ԹԻՖԼ. ՅԵՇՆ» լրագրի մէջ տպված Չիդիւնարից ուղարկված մի քանի տողով: «Օգոստոսի 14-ին Չիտայի մէջ վարձանվեցաւ կառուցողական և ամրացման հիւանդութիւնից (մի տեսակ խոց) գեներալ-ադիւտանտ Յովնանէս Դաւթեան 1 ազարե փ:

Օգոստոսի 19-ից ԿՈՅՈՐ ամառանոցից դուրս են «ԹԻՖԼ. ՅԵՇՆ» լրագրին որ այդ օրը, ժամը 12-ին Կոյօրի հայոց եկեղեցում դիմաբալ խորհրդի ղեկավարի հոգեհանգիստ կատարվեցաւ: Պատարագիչը հայր Եղիշին էր: Կոյօրի հայոց փոքրիկ եկեղեցին լի էր բազմութեամբ և հատարակութեան մէջ նկատվում էին կողմանակա փոխաբայի օգնական իշխան Միսիկի, փնիքալ Սպարկին, զլխաւոր վարչութեան կառավարչի պաշտօնակատար Պեչուրով և ուրիշ շատ պաշտօնեաներ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՆԵՐԱՆԻՍ

Յուլիսի վերջերում գերմանական պարլամենտի նիստերը փակվեցան, կայսերական պատգամադրով որի ընթերցանութեան ժամանակ

ւելի օգտաւէտ էր քան թէ դուռ փողը բամբակի հետ փոխելու համար. միայն պէտք է ճարպիկութիւն ունենալ, գիւղացու փախախտելու գիտնալ, նրա վիճակի և պահանջների հետ ծանօթ լինել: Գիւղացին ջիւղում փող չունի, միշտ ձիւթան է նրա առևտուրը, բայց պէտք է վախճնալ, ինչ ապրանք, որ ուղիւն լինի, պէտք է տալ. նա իր ճոցու պարտքը կը վճարէ, ուրիշի փողը չի ուտի: Բանը նորանումն է, որ գիւղացին հէնց պարտքի վճարելու ժամանակն էլ ճաղղը փող չի տալ, այլ կը տալ հում բերք, որ արդիւնաբերել է իր անասնութիւնից, օրինակ, եթէ նա բամբակի մշակութիւն ունի, պարտքի փոխարէն բամբակ կը տալ: Հիմա վաճառականի խելքին (այսինքն աստանայութիւնից) է կախված, թէ նա, օրինակ, չիթը ինչ գնով կարող է լցնել գիւղացուն, և նրա արժէքի փոխարէն քանի ֆունտ կամ պուլը մանակին: Այս տեսակ առևտուրի մէջ կարելի է փոխադրել էր չափել.—մէկը չիթից, որ գիւղացին փող չունենալով, ստիպված է անհամեմատ թանկ գնով առնել, միւրը բամբակից, որ դեռ ևս պատրաստ չը լինելով, գիւղացին ստիպված է խիստ էփան գնով գնահատել: Որովհետեւ, բամբակը, մի մեծ արժէք չունի, գիւղացու աչքում, երբ դեռ նոր էր սերմնաված, կամ դեռ չէր հասունացել, և կամ դեռ չէր հաւաքված: Նա վաճառում է իր աշխատութեան պտուղը, որ պիտի ոտանայ ժամանակով. իսկ գիւղացու աշխատութիւնը միշտ կարելի է էփան գնահատել, երբ նա փողի կամ կենսական անհրաժեշտ պէտքերի կատարութիւն ունի:

Անծանօթը լսում էր առանց ընդմիջելու աղաչի խօսքերը, վերապէս ասաց նա:

—Այդ ձեր պատմածը առևտուրի մի և նոյն ձևն է, ինչ որ գործ են դնում ջարչները:

—Հա, մի և նոյնն է, և դա մէջն է գլխաւոր շահը. գիտեմ, մի ուրիշ բան էլ անեմ քեզ, մեծ զանազանութիւն կայ քարի և կշեռքի մէջ, պէտք է այդ բանում շատ վարպետ լինել: Գիւղացու եր-

մանակ սոցիալականները դուրս եկան դահլիճից: Նոյն նիստի մէջ նոր մարտային տարիքը ընդունվեցաւ 217 ձայների բազմութեամբ 117 ձայների դէմ: Իշխան Բիւմարի այս անգամ յաղթեց ոչ թէ Հիմնվելով աղաչից—աղատաւիտ կուսակցութեան մեծամասնութեան վրա, ինչպէս առաջ, այլ միայն և միայն յաղթեց: Սրանք են Հին կենտրոնի կուսակցութեան կազմողները, ուրեմն այժմ կառավարչական կուսակցութիւն պէտք է համարվի այն կուսակցութիւնը, որ մի տարի առաջ թշնամական կերպով էր վերաբերվում դէպի կառավարութիւնը: Մի և նոյն ժամանակ գերմանական միւնիստրութեան փոխվել և երեք միւնիստրների փոխել, Ֆրիդլանդի և Զօրիստի միւնիստրութեանից հրաժարական տալը աղաչեց, որ աղատաւիտ կուսակցութեան և կառավարութեան մէջ երկպառակութիւն պատահի:

Այդ երեք միւնիստրներին իրանց պաշտօնից հրաժարեցնելը ոչ թէ պարլամենտի, այլ կառավարութեան գործն էր: Նրանք չէին կարող հաշտվել կենտրոնի հետ, պահպանողականների և կղերականների հետ, և ուրեմն պէտք է հեռանային քաղաքական ստապրէլից:

Այս տարվայ նիստերը գերմանական պարլամենտում դորանով վերջացան, որ աղաչիկա աղատաւիտ կուսակցութիւնը կատարելապէս կորցրեց իր ոյժը, իր նշանակութիւնը և իր պատիւը: Նա ոչ թէ միայն համբերեց բոլոր հարուածները, որ Բիւմարից էր ստանում, բայց այնքան ստորացաւ, որ վերջը դարձաւ իր ծառայութիւններն առաջարկելու տակաւ կանցելին, համաձայնվելով ձայն տալ յօդուտ նոր և անժողովրդական հարկերի, որոնք այդքան բարձրացնում են առաջին հարկաւորութեան միջինը, հացի գինը:

Առաջագիմական կուսակցութեանը պատկանող «Volks-Zeitung» վրդոված է գերմանական նոր միւնիստրութեան կազմակերպութեանից: Բայց և ինքն իշխան Բիւմարի չէ ծածկում իր երկպառակութիւնը աղաչից—աղատաւիտ

կաթից ձուլված կշեռքի քարեր չը կան, այլ գործ են ածում հասարակ քարեր միայն, դու պէտք է ունենաս քո առանձին ֆունտանոց քարը, կարող է դա մի կտոր աղիւս լինել,—հարկէ, մի կտոր ծանր քան թէ լինում է ընդունված երկաթէ ֆունտանոցը,—գիւղացին շատ չէ հետաքրքրվում գիտնալ արդեօք քարը ուղիւ էր, թէ ծուռ, և եթէ քո աղիւսի կտորը լինի, օրինակ, 1/4 ֆունտ և դու գործ ածելի նրան մի ֆունտի տեղ, այն ժամանակ մէկ փութի մէջ կը տառնայիր 10 ֆունտ անելի բամբակ: Նախանում ես, այսպիսով մեծ զանազանութիւն կանէ, եթէ մի քանի հազար փութ հաւաքելու լինես:

—Կա խո...դա խո...

—Ինչ ես ուզում ասել,—ուզում ես ասել դա գողութիւն է, դա անիրաւութիւն է, դա խաբէրայութիւն է, էր ես ուզում ասել: Ինչ գողութիւն, երբ բոլոր բամբակի գնողներն այդպէս են վարվում, երբ դու մի և նոյնը չանես, չես կարող նրանց հետ մրցութիւն անել, դու կը անանկանաս:

Անծանօթը ոչինչ չը խօսեց:

—Գիւղացին չարունակեց աղան, շատ բարի մարդ է, նա մի լաւ սովորութիւն ունի, որ ասում է, թէ ճառնողի աչքը ծախողի ձեռքից կը լինի, և միշտ աւելորդով է տալիս իր մթերքը, քան թէ հարկաւոր էր, ինչու օգուտ չը քաղել նրա բարեւորութիւնից:

—Այդ լաւ, բայց...

—Բայց նրան խաբել պէտք չէ, ուզում ես ասել, ընդմիջեց աղան ծիծաղելով.—Էդ է ֆիմիկայ օպերա, բոլորը էդպէս են անում, դու ուրիշ տեսակ առևտուր ստեղծել չես կարող: Միւշ Մամբրէանը անծանօթ պարոնի հետ վաճառականական «ստատանայութիւնների» վրա էր խօսում, տիկին Մամբրէան սենեակում, որ կից էր աղայի սենեակին, տիրում էր խորին տխրութիւն: Օրիորդ Գայիանէն սաստիկ հիւանդ էր, նրա մի քանի տարի առաջ տաղանդաւոր այժմ ցոյց էր տալիս բարակացածի բոլոր նշանները: Հիւանդի մայրը, քոյրը, եղբայրը չըմարտնել էին նրա ան-

կուսակց...
յայտնե...
չէ, այլ...
ձեռքով...
միտներ...
թիւն...
վազն...
Յուլի...
ճառը...
տեսա...
թէ ինչ...
վաճ...
ատել...
Նա հա...
կրթ...
է ոչ թ...
լեհան...
արել է...
Բայց...
պէտք...
իշխան...
են կա...
կամութ...
և անց...
զգոյշ...
Անայ...
տրութ...
մէջ: Ա...
դէն հ...
թիւնն...
երբ պ...
ցութիւ...
հարկա...
սակցու...
նրանք...
սահման...
պանելու...
առաջ...
դնել այ...
սպառն...
թեանը...
թշնամ...
դիմախ...
իրանց...
բերքի...
կողմն...
անգլո...
մասն...
որի հ...
—Այս...
—Ինչ...
—Պէտ...
նեց որ...
—Գու...
—Իմա...
նի, նր...
չը տա...
—Փող...
—Էլ ի...
Մայր...
դիմախ...
—Ես...
հանգ...
Ստեփ...
Մայր...
—Ի ս...
նամ, ե...
չեմ ճա...
սարք...
Տիկին...
պատմ...
թէ պէ...
—Այս...
կուսակ...
որ այս...
հազար...
րեկի...
տարվ...
Բիւմար...
էր հրա...
կինը...
չէր, որ...
ժշկին...
անգամ...
թիւնը...
է

կուսակցութեան հետ և բացարձակապէս յայտնել է որ այդ անջատումը մշտնջենաւոր չէ, այլ երբ իրան կը հարկաւորվի, նա իր ձեռքով մի նշան կանխ միայն, — և ազատաւորները, պատժված և դարձեալ ներդու- թիւն ստացած մանուկները պէս իր մօտ կը վազեն և լայն լինելով կընկնեն նրա գրկը...

Յուզման ճիւղն իշխան Բիւմարիկից ամբողջ ձառք ամեն կողմից նշանաւոր է: Նա ամեն տեսակ սօցիալիզմներով աշխատում է ցոյց տալ թէ ինչ շարժումներով զբաղված են ստիպ- ված է եղել ձեռք մեկնել առաջ իր համար ատելի եղած կղերական կուսակցութեանը: Նա հաւատացնում է որ երեւելի քաղաք ա- կը թափանցի (kultürkamp), սկսել է ոչ թէ ընդհանուր պրիցիպներով, այլ ընդհանուր հարցից... Նա մի նոր գիւտ է, որ արել է այժմ պետական կանցիլեր:

Բայց և իրանք պ. պ. կղերականները, պէտք է խոստովանեն, շատ չեն հաւատում իշխան Բիւմարիկի անկեղծութեանը և նայում են կառավարութեան հետ իրանց նոր բարե- կամութեան վրա, որպէս մի ժամանակաւոր և անցողական երեւոյթի վրա: Նրանք շատ զգոյշ են դարձել:

Սեպտեմբեր ամսին լինելու են նոր ըն- տրութիւնները գերմանական պարլամենտի մէջ: Առաջադիմական կուսակցութիւնը ար- դէն հրատարակել է իր պրոգրամը ընտրու- թիւնների համար: Նա ասում է որ այժմ, երբ պահպանողական և կղերական կուսակ- ցութիւնները իրանց մէջ դաշն են կապել, հարկաւոր է որ և բոլոր ազատամիտ կու- սակցութիւնները, ինչ գոյնին և պատկանէին նրանք, միասնաբար Գերմանիայում միացած սահմանադրութեան վերջին նշոյնները պաշտ- պանելու համար: Հարկաւոր է, ասում է ա- ռաջադիմական կուսակցութիւնը, մի արդելք դնել այն կամայականութեանը, որ հետզհետեւ սպառնում է օրէնսդրութեանը և վարչու- թեանը: Անշարժ և առաջադիմութեանը թշնամի կղերականները, ասում են առաջա- դիմականները, զինաւորվում են, որպէս զե իրանց ձեռքը գցեն եկեղեցին և դպրոցը: Բնութիւնական, այսինքն ծառայողների դասը,

թշնամական կերպով է վերաբերվում դէպի այն բոլոր օրէնքները և վարչական վերա- նորոգութիւնները, որոնք նոր են մտցրած Գերմանիայում, այն ինչ, ընդհանուրապէս, հարկաւոր կը լինէր նպատակ այս նոր միտ- ցրած բարենորոգումների երկրի մէջ արմա- տացնելուն և զարգացնելուն:

Մի և նոյն ժամանակ ցաւայի է ասել որ սօցիալականները Գերմանիայում հետզհետեւ աւելի և աւելի ոյժ են ստանում, չը նայելով բոլոր հայածանքներին: Նրկու ամեն սրանց առաջ Բիւմարիկի մէջ լրացուցիչ ընտրու- թիւններում ընտրվեցաւ որպէս պատգամաւոր սօցիալիստների կուսակցից Հադենկելեր: Նա նրա համար, իսկ ազատամիտների դէմքուէ- արկողներ կղերականներն էին, որովհետեւ նրանք շատ չեն հաւատում Բիւմարիկի ան- կեղծութեանը դէպի իրանց կուսակցութիւնը:

Այդ ընտրութեան ժամանակ ազատամիտ կուսակցութեան բոլոր կանդիդատները յաղ- թվեցան:

ՖԻՆԱՆՍԻՍ

Այս օրերս Գերմանիայում Ժիւլ-Վերդիի նախա- գահութեամբ կայացաւ կարիքների խորհուր- դը: Զը նայելով որ պ. Լըպեր շտապելով եկաւ Սահելից այն դիտաւորութեամբ որ մասնակցէ կարիքների խորհուրդին, այնու ամենայնիւ խոր- հրականների թիւը շատ մեծ չէր: Նա բար- կացած էր այս անգամ միայն չորս միլիոնոր- ներից: Դրանք էին արաբներն զործերի, ար- դարադատութեան, ներքին գործերի և ծովա- յին միլիոնարները: Մեծ ըստ ինքեան հասկա- նալի է, որ այդպիսի փոքրածիւ ժողովում մի այնպիսի առանձին աչքի ընկնող հարց չէին կարող դնել: Հետեւապէս և նրանք զբաղվե- ցան օրական հարցին վերաբերեալ մի քանի թեթեւ խնդիրներով, և զինաւորապէս նահան- գային ընդհանուր խորհրդարանի վեճարանու- թիւններով:

Դարձեալ չը համոզվեցաւ, և առանց ուշադրու- թիւն դարձնելու նրա խօսքերին, ասաց ինչո՞ւր: — Եթէ բոլիչ են ուղւում, էլ հիւանդութեան բը- ժիշկը ես եմ: Գնա, մի քանի զիւղի տոն լաւ խո- րովոր, վրան աղածիր, սուր թոզ ուտէ, կուրծքը կը փափկացնէ, էլ չի հազար: Գու չես լսանում, որ ես հազարի միւտ էղպէս եմ անում:

— Բո հազար ուրիշ է, նրանք ուրիշ, պատա- խանց կ'ընեն:

— Տո, ինձ քան ես սովորացում, ինչպէս թէ ուրիշ է, նաղը—հաղ է: հաղով մարդ չի մեռնի, քսան տարեց աւելի է, որ ես հաղում եմ, ինչու չեմ մեռնում:

Գարձեալ ծեռ, դարձեալ իր ձեռքով կէտիցն էր նայում աղան իր դուռը: Գիւնայութեան վրա, երբ հաղը նրա ձեռքով քննեց չէր տալիս, և խոր- ված տոն ուտելով հանգստանում էր, ուրեմն զրոյ, տեղ համար լինէ իրաւունք ունէին ուրիշ դարձնու- ների վրա մտածելու: Երբ հաղին նա չէր մեռնում, աղիւն էլ իրաւունք չուներ մեռնելու...

Տիկինը պիտեալով իր ամուսնի յանգստութիւնը, առանց երկար խօսելու, թողնեց նրան և միտքացած դուռը եկաւ: Նա իմացաւ, որ Ստեփանը արդէն գնացել էր բժշկին բերելու: Այժմ սղորմնի կինը մտածում էր ոչ այնքան դուռը մահաւան մասին, որքան այն խռովութեան մասին, որ պիտի կա- տարվէր բժշկի պատճառով:

Կնոջ դուռը գնալուց յետոյ կրկին վերադարձաւ Ստեփանին սրտի խաղաղութիւնը, որպէս թէ ոչինչ չէր պատահել, և կրկին իր սովորական առան և հանգիստ տրամադրութեան մէջ նա դարձաւ դէ- պի անձնաւոր պարտնէ, և ասաց նրան:

— Համարում եմ ասել, որ ճիշտ ծանր երկար կը լինի, բայց խելքը—կարծա, ոչինչ չես կարող հաս- կացնել դրանց:

Անձնաւոր ոչինչ չը խօսեց: — Ստեփանը պէս եկաւ, մեր խոսակցութիւնը կարեց, ասաց աղան: — Ինչ էլինք խօսում:

— Գուր խօսում էիք, թէ ինչպէս պէտք է 1 1/4 ֆունտի ծանրութիւն ունեցող աղիւսի կտորը գործ

Այդ խորհրդում պ. Լըպեր ներկայացրեց այն որոշումները, որոնք իրագործվել էին նա- հանգական ժողովներում, և որոնք, հաղոր- դված էին միլիտարին մի քանի նահանգների կուսակալներին: Բայց այդ որոշումներն այնքան անբաւականացուցիչ ու սեղմված էին, որ նրանք, չը նայելով որ վերաբերում էին ներկայ քաղաքականութեան յուզիչ խնդրին, այսինքն Ֆերրիի հոգաւոր Դորոթ յօդուածին, այ- նու ամենայնիւ նրանք չը գրաւեցին խորհու- րարանի ուշադրութիւնը:

Այժմ Գրանիական քաղաքականութիւնը բացառապէս զբաղված է Ֆերրիի Դորոթ յօ- դուածին տալու իր դրական կամ բացասական քուէն, մինչև այժմ դեռ շատ քիչ կարծիք- ներ կան յայտնված, այնպէս, որ դրանց վրա հիմնվելով դեռ ոչինչ հաստատ եղբակացու- ցութիւն չէ կարելի կազմել:

Անցեալ օրերս պ. Վարդինգտոն էին կու- սակալն ստաւ մի խնջոյքի մէջ մի նշա- նաւոր ձեռ խօսեց, որի մէջ նա մանրամաս- բար լիշեց պարլամենտի անցեալ նիստերի զործունէութիւնը և նրանց բուժարկութիւն- ները: յետոյ նա լիշեց թէ ինչպէս յետագեւ կուսակցութիւններն ամեն ջանք ի գործ էին դնում զանազան արգելքներ դնել Ֆերրիի օ- ղէնքների առաջ: Սրանով յետագեւ կուսակ- ցութիւնները ձգտում էին պահպանել բարձ- րագոյն ուսման աւանդական ձեւը, որը նրանք կղերականների հետ միասին նուիրական են համարում, և այդ այն պարզ պատճառով, որովհետեւ ուսման այդ ձեւը ձեռնառու է նը- րանց շահերին ու նպատակներին:

Բայց կառավարութիւնը այս բոլորը հաս- կանում է, և յոյս ունի որ համօրէն երկրի օժանդակութեամբ նա կը լսի թշնամիների ձեռքից այն սուրը, որ պատրաստվում է մի օր նրան սպանելու:

«ՄԵԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒԴ, 16 օգոստոսի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ

ածել մէկ ֆունտի տեղ խմբակ գնելու ժամա- նակ:

— Հա, այդ էի ասում, չիմա քեզ մի բան պատ- մում:

Նա պատմեց, թէ ինքը մի ժամանակ մետաքսի առեւտուր ունէր Նոխիի, Կարիի և առհասարակ Լեզգիստանի կողմերում: Ժողովուրդը այն ասու- ճան միամիտ զիմար և անփոյթ էր, որ ամենին հատկացողութիւն չուներ չափերի կամ կշիռների վրա: Այն ժամանակը մի պողոտայի ժամանակ էր և ինքը այն ժամանակ կարողացաւ դնել իր հա- րստութեան հիմքը Մարդիկ ոչխարի խելք ունէին, Բայց հիմա... հիմա բոլորն էլ աստանայացելք էին... Գնում էր գիւղերում մետաքս հաւաքելու: մետաքսը այն ժամանակ նոյն պոփէքն ունէր, ինչ որ ունի այժմ բամբակը: Ինքը ունէր մի հրաշալի կշեռք, որ միշտ իր հետ էր ման անում, որովհետեւ գիւղացիների մօտ կշեռք գտնել դժուար էր: Այնուհետ իսկապէս մի հասարակ կշեռք էր, փայտեայ լծակով, յարդից հիւսած լծա- թիւով (նմար), որ կախված էին լծակից կաշուց չինած փոկերով, բայց նա ունէր իր մէջ մի գաղտ- նիք, որ, օրինակ, չորս ֆունտ ծանրութիւն ունե- ցող մետաքսը կարելի էր նրա մէջ երկու ֆունտ ծանրութիւն ունեցող քանի հետ հաւասարակցել: Այդ գաղտնիքը գտնվում էր կշեռքի լեզուակի մէջ, որից բռնում և կշռում են: Լեզուակը այն- պէս էր յարմարեցրած լծակին, որ եթէ ձեռքը դէպի վրայ կողմը թէքէր, մետաքսը անհամեմատ թեթեւ կը զար, իսկ եթէ ձեռքը դէպի մետաքսի կողմը թէքէր, մետաքսը անհամեմատ ծանր կը դար: Ուրեմն դնողը կամքիցն էր կախված իր կշեռքը այնպէս գործ անել, որ միշտ օգուտը իր կողմը մնար: Գա մի հրաշալի կշեռք էր. մի ա- դուկիցի զօկ քանի քանի անգամ հինգ հարիւր բուրդի էր տուել, որ առնէր այն կշեռքը, և պատ- րաստ էր հազար էլ տալու, բայց Մարիսեանը չէր ծախել, և մինչև այսօր էլ պահում էր իր մօտ, և միշտ կը պահէ որպէս մի սքրութիւն, որովհե- ան նրանից շատ վերջը էր տեսել...

95 բ. 12 կ., երկրորդ 93 բ. 25 կ., երրորդ 93 բ. 50 կ., չորրորդ 93 բ. 25 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 232 բ. 25 կ., երկրորդ 232 բ. 50 կ., ա- րեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 92 բ. 25 կ., երկրորդ 92 բ. 12 կ., երրորդ 92 բ. ասիկ 7 բ., 86 կ.: Տրամա- րութիւնը ամուր է:

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒԴ, 18 օգոստոսի: Այսօր հա- տաւ այստեղ Կայսրը. ճանապարհին ահագին բազմութիւն ժողովուրդի շնորհաւորեց նրա գալուստը: Քաղաքը զարդարված է գրօշակ- ներով:

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒԴ, 18 օգոստոսի: Նվեղական լրագիրները հաղորդում են, որ Օսկար Թա- զաւորը Քաղաքապետ Ժառանգին նուիրել է Օլաթի առաջին աստիճանի շքանշանը:

Ս. ՊԵՏԵՐՔՈՒԴ, 19 օգոստոսի: 18-ին Վլա- դիմիրովից հեռագրում են Մոսկվա, որ Նի- ժնի-Նովոգորոլի կրէյտերի դատարկելը կա- տարվեցաւ շուտ և կարգապահութեամբ. կա- լանաւորվածներն իջան Սախալին առողջ և աշ- խոյժ: չորս հիւանդ միայն յանձնվեցան, որոն- ցից երեքը չարաբովում էին աչքացաւից:

Վ.Ի.Ն.Ն., 19 օգոստոսի (1 սեպտեմբերի): Աւստրիական մասնաժողովը երկի անցաւ Նո- վո-Քաղարի փաշայութեան սահմանը: Մաս- նաժողովին 28 մարդուց բաղկացած թիւը քաղ մի էսկօրտ (պահպան զօրքեր) տըր- վեցաւ:

Վ. ՊՈԼԻՍ, 19 օգոստոսի (1 սեպտեմբերի): Բերլինի դաշնագրի 13-րորդ յօդուածում լիշ- ված վարչական կանոնադրութիւններն արդէն մշակված են և կը ներկայացվեն նահանգա- կան վարչական խորհրդարաններին: Հէնց որ եւրօպական քաղաքականութիւնը դրանց մա- սին կը տայ իր հաւանութիւնը, խնդն այդ կանոնները կը սկսվեն իրագործվել Բաւարիա- յում:

Խմբագիր—հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Վերջացնելով իր կախարդական կշեռքի պատ- մութիւնը, Մարիսեանը սկսեց բացատրել քարերի որովհետեւ թիւներ, որ այն ժամանակ գործ էին ան- վում որպէս չափ: Այնուհետ օրոված քարեր կամ չափեր չը կային, ասում էր նա, այլ քանի հատ ուտաց արժանիքայ ամբողջ բուրդիանոց աննէթ- ների ծանրութիւնը համարվում էր մի ընդունված չափ: և ինքը միշտ ընտրում էր Եկատերի- նայի ժամանակից մնացած ահագին մանթիւները և նրանցով էր կազմում իր կշեռքը: Ծանրութեան չափը: Ահա այն ժամանակին էր նա առաւ հոնձիկ տարիները... մի օգիլ համար պատմում էին, թէ շատ տեղերում իր ալ ոտն էր դրած անում որպէս չափ, դնում էր կշեռքի մէկ թաթի մէջ, իսկ միւսումը մետաքս էր անել տալիս, ասում էր, թէ ոտն 5 ֆունտի ծանրութիւն ունի, և հոնի էր տալիս ոտը, որքան ուժ ունէր, և 5 ֆունտի տեղ 10 ֆունտից աւելի մետաքս էր կշռում... և զօկերը այն ժամանակ հարստացան... հիմա ուր են այն ժամանակները... գնացին... էլ յետ չեն դալ... ով խելք ունէր, իր թեւը բռնեց... ով խելք չուներ, միայն զբոսաց...

Մարիսեանը պատմում էր այդ ամենը այնպիսի մի հասարակ կերպով, կարծես թէ, խօսում էր բոլորովին սովորական մի բանի վրա: Նա երա- նութիւն էր տալիս անցեալ ժամանակներին, երբ մարդիկ միամիտ էին, երբ կարելի էր խաբել նը- րանց... Անձնաւոր պարտնէ լուծւ էր նրան, եր- բեմն գլուխը չարժեքով, վերջապէս ձանձարացաւ նա, և վերկենալով, ասաց:

— Մնաք բարեւաւ:

Նա հեռացաւ և նրա ետեւից Մարիսեանը ա- սաց:

— Աւանակ... (նա)

— Աւանակ... կրկնեց իր մտքումը անձնաւորը և անպայտացաւ փողոցների խաւարի մէջ:

(Վր չարանակիւ)

[illegible]

Մամուլի տակից ղուրս եկան և վաճառվում են Կենտրոնական Գրավաճառարանում հետևյալ հայերէն գրքերը:

1. Մայրերի լեզու Ա. Տեօթնեբոբդ տպագրութիւն, աշխատարարութիւն	— 35 կ.
2. Ռէքլէքի բիձու Հանապը, օպերէտա մի զործողութիւն, աշխ.	— 15 կ.
3. Ռէքլէքի բիձու Հանապը, օպերէտա մի զործողութիւն, աշխ.	— 50 կ.
4. Ռէքլէքի բիձու Հանապը, օպերէտա մի զործողութիւն, աշխ.	— 25 կ.

Մատենի լեզուն գումարով գնողներին նշանաւոր զիջումն է լինում:

Նոյն տեղը վաճառվում է հանգ. Ս տ ե փ ա ն ո ս Ն ա զ ա ր ե ա ն ց ի վիճառի պատկերը պ. Նազարիգյանի հայերեն և ռուսերեն ուղեբժով, իւրացանչիւր օրինակի զինն է մէկ ռուբլի: Վաճառումից զոյցացած դրամը պիտի գործ դնուի հանգուցելու յիշատակին մէկ կիսաթան կանգնեցնելու: Յոյս ունենը որ մեր Թ Վի՛լիսաբնակ և զաւառաբնակ ազգայինը չենք բաւականանալ լօկ և աժան ցոյցերով միայն կատարել հանգուցելու հոգեհանգիստը, այլ կըշտպեն ձեռք բերել նորա կենդանագիրը, որով և կը նպաստեն մի համեստ յիշատակ կանգնեցնելու մեծ հրապարակային արարչական գործին: Սյս գործի սկզբնաւորութիւնը պատկանում է Մոսկովի հայոց եկեղեցու երեցիութան պ. Մեկքոն Գասպարեան Փանեւացին, որից ստացում են այդ պատկերները:

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

	վաճառվում են, 'ի միջի պլյուս' հետևեալ հայերէն գրքերը:	Բ.	40
Սրբ. Տէր-Մարկոսեանց՝	Թաւաւմազ Մեղուկ, պատկերազ:	1	—
Բժ. Տիգրանեան՝	Մարմնական զմական բառարան	1	—
Բժ. Բարսեղեան՝	Ուսուցման արանի առողջ. հարցեր	1	25
Սրուանձեան՝	Թորոս Արարմա:	1	75
—	Մասնաւայ	—	50
—	Շուշան Շաւարշանայ	1	25
Խրիմեան՝	Հրաւիրակ Արարատեան	1	45
—	Սիրաքեւ Սամուէլ	—	70
—	Յիսուսի վերջին շարթը	—	75
—	Մարգարիտ Արքայութեան	1	25
—	Դրախտի ընտանիք	—	20
—	Վանդոյժ	2	75
Պէշիքթեան՝	Մատենագրութիւնք	—	75
Կոստանեան՝	Մէթոդիկ վերայ	1	75
Դուրեան՝	Տաղքեւ թատերերգութիւնք	1	20
Այթունեան՝	Տեղիկ. Հայոց գաղմականութեան	1	—
Ծերենց՝	Թորոս Առնի	—	75
Հայլաճեան՝	Նորեքարան	1	—
Զեքազ՝	Գրական փորձեր	1	—
—	Ազգային դաստիարակութիւն	—	60
—	Հայաստանի Խոսքերի տիպ	—	40
—	Թէ՛ հին, չա՛հեղանք Բերք. քիչ՜ա՛ծ	—	—

Ներանման հրապարակի վրա ՔԱՄԱՄԵՆԿԱԿԱՐԱԲԱՆՍԱՐԱՅԻ ՂԷՃՈՒԼԵՄԸ № 11. տան վերի յարևում վարձով տրվում է մէկ ԴԱՀԼԻՃ ծառայով, լաւ կարամիջով և առաւօտ-խնդր սամովարով: դահլիճը մի բաղկոն ունի իր առաջ: Գինն է ամսական 40 րուբլ: Բացի դահլիճը մի և նոյն տանը վարձով տրվում են նոյնպէս առանձին ՍենեԱԿներ՝ կարամիջով ծառայով, սամովարով և լուսաւորութեամբ: այդ սենեականները ամսական արժեքն 25, 2(և 15 րուբլ: Այդ սենեականներով կարելի է նոյնպէս ընկերով բնակվել: Հարցնել մի և նոյն տան դրան առաջ միթէ ծախող ՅԱԿՈՎԻՑԻ:

Յոնիկին 17-ին Արծրունու թատրոնում՝ բարեկ
գործական նպատակով տաած ներկայացույցից հո-
յացաւ 294 ը. գումար. տոմսակներ ծախվեցաւ
226 ը. 70 կ., իսկ ընդհանուր մուտքի մնացած
մասը, այսինքն 67 ը. 30 կ., զանազան անձնիչի
զոհաբերութիւնն է կազմում. Միակնիչի բոլոր գու-
մար կազմում է 139 ը. գումար գումար մնում է
155 ը., որը յանձնվեցաւ պ. ֆոլիոնեանցին հա-
ցնելու ըստ պատկանելոյն: Մեր սրբազան պարտա-
ւորութիւնն ենք համարում՝ մեր անկեղծ շնորհա-
կալութիւնը յայտնել այն անձանց, որոնք իրանց
կողմէն Օմեկէն պատրաստեցին մեր ներկայացումին:

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԹԵՐԹ, ԱՄՍԱԳՐԻ

[illegible]

«Մանկավարժական Թերթը» իւր երկրորդ տարուայ շրջանում հրատարակվելու է նոյն ուղղութեամբ և ծրագրով, ինչպէս որ առաջին շրջանում՝ հետեւեալ պայմաններով:

1. Տարեկան կը լինի 10 գրքչյկի իւրաքանչիւրը 6 թիւթից (96 երես):
2. Տարեկան գինն է ամենայն տեղ 6 ռ.:
3. Մինչև սեպտեմբերի 10-ն բաժանորք դադարը լծարող բաժանորդը կը ստանայ ձրի լուսինս ամսի վերջին մի ըստի հեղինակութիւն հայերէն լեզուով թարգմանութեամբ կամ ինքնուրոյն ընթերցանութեան համար:
4. Եթէ բաժանորդաց թիւը հասնի մինչև 480-ի, այն ժամանակ խմբագրութիւն իւր բաժանորդներին ձրի տալու է երկու գիրք:
5. Ուսուցիչները կարող են բաժանորդ գինը միշտին երկու նուագ, առաջին երէք ըրուելին յուլիսի սկզբին. միւս երեք ըրուելին նոյեմբերի մինչև 6-ն: Վերջին նուագի բաժանորդագիրն ուշանալիս Թիւթից չի ուղարկվի նոյեմբերի գրքչյկից սկսած մինչև դրամը ստանալը:
6. Որ և իցէ գրքչյկի չը ստանալու մասին բողոք հարկաւոր է ուղարկել ուղղակի խմբագրութեան հետեւեալ յեւր ստանալուն պէս:
- Բաժանորդ գրուիլ ցանկացողները կարող են դիմել խմբագրութեան գրասենեակը, որ գտնվում է պ. Յ. Մարտիրոսեանի տպարանում, Օրենքեան փողոցի վերայ, Ալէքսանդրեան պարտէզի մօտ:

Օտարաբաղադրանքի կարող են լինել հետևելու հասցեով. В контору Редакции Армянского Журнала „Педагогический Листок“.

Խմբագիր ՅԱԿՈԲ ՏԵՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ:

4. Պօսեյի կոշկակար Պետրոս Ասատուրեան Սերգեյվսկայա փողոցի վրա գտնվող Ամրա-
դովե տան մեջ պատահած հրդեհի պատճա-
ռով իր արհեստանոցը տեղափոխեց Խոսրովի
տանը, Վերամիյնովսկայա փողոցի վրա, ար-
հեստատերերի կուբի դիմացը:

1-10

Պատիւ ունիմ յայտնելու Հայ Հասարակութեանը, որ Ներսիսեան Հայոց Ազգային Հոգևոր Դպրանոցի մէջ աշակերտաց ընդունելութիւնը սկսվում է օգոստոսի 20-ից և շարունակվելու է մինչև սեպտեմբրի 1-ը:

Դպրանոցը բաց է ամենայն օր, բացի կիրակիէ և տօն օրերից, առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև 12-ը:

Պաշտօնակատար տեսչի՝ Ա. Նահապետեանի:

Ի. Ա. ՄԵԼԻԻՔ-ՖԵԿԼԱՐԵԱՆՆԻ մասնաւոր
բէալական ուսուցման արանում ըն-
դունեալան քննութիւնները կը սկսվին օգոս-
տոսի 20-ից, իսկ ուսումը կը տևի սեպ-
տեմբերի 1-ից: Ուսումնարանը գտնվում է
Սաբօօյայ փողոցի վրա, Տուստունօյի
տանը (Նախկին Տաղիոյի) № 34:

2-3

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ

h.

Տարրական Ուսուցիչական

Սշակերտների և աշակերտուհիների ընդունելությունը թիվներ և քննութիւնները կը սկսվեն օգոստոսի 21-ին, իսկ ուսումը կը սկսվի սեպտեմբերի 3-ին 1879 թ:

Մանկական Պարտեզում ընդունվում են երկու սեռի մանուկներ 4-ից մինչև 7 տարե-

կան հասակը, իսկ ուսումնարանում ընդուն-
վում են 7-ից մինչև 14 տարեկան հասակը:

Ուսման ընթացքը այնպես է յարմարեց-
նում, որ հասնում է թեև արժիկ է թե

տղայ աւարտողները կարող են գիմնիազիանե-

Սօլօլակի, Վելիամինովսկայա փողոց, Իշխանյանի տուն, № 11.

Ամատողունու տող, № 11:

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 22

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Ց Ո Յ Ց

ԹԻՖԼԻՍ 1873

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ (Օգոստոսի 21-ին) Ոսկին (պոլտիսներով) 7 98 Հին 84 պր. մ. արծ. 1000 մ. 1480 — Հին 20 կ. 72 պր. 1000 » 1240 — Վերջինի 5% առաջի փոխառություն տոմ. 100 » 238 — Երկրորդ 5% վերջինի » 237 — Մարտի կուրսը 269 — 100 — Հանգստի կուրսը Օգոստի վրա 9 40 Վենայի կուրսը արծե 121 գլ. 100 — Դալերի բարավր . . . 4 80 Առևտրական բանկի ակցիան 200 մ. 310 — Փոթի Թիֆլիսյան երկաթուղու ակցիան 125 մ. — Շաբաթը բրոցկու . . . 7 05 » միս տեսակը . . . 6 95 » չաբար առաջը . . . 5 60 » տարաբան . . . 5 10 » մաքուր վառած . . . 10 — Բամբակը Երևանու Ամերիկայի սերմեր . . . 8 — Միև տեսակը հին սերմեր . . . 7 40 Բուրդը թուշի . . . 7 50 » թարաքամի . . . 4 — Ալիբեր Շաբաթալու . . . 2 20 » Երևանի . . . — Գարին . . . 1 40 Մոմը ընծարայի (creap.) 12 — Մետաքսը Նոխավայ . . . 180 — Կախեթ ունը . . . 100 — Կոկոնը Նոխավայ (բոժ.) 50 — Ֆրիզոնը (լասթ) Ագուլիս . . . 60 — Կօֆեն ձկնի . . . 26 — » վրանի . . . 22 — » Մանտինյան . . . 18 —	Հեռագրի ԱՆԴՐԿՈՎ ԿԱՍԵԱՆ ՄԱՆԻԿԱՐԱՋԱԿԱՆ ԳՊՐՈՑ (Վերայի վրա № 38) Մանգալանների ընդունաներ լուծի ենը ցերեկվայ և գիշերվայ ամեն ժամանակ, որը 50 կոպեկ վարձով, իսկ չքաղաղների անվարձ: Առանձին սենեակներում ամսվր 30—50 ռուբլ. կանանց հիւանդ ու լուծի ենը նրի բաժանմունքի մէջ վարձը ընդհանուր սենեակում 18 ռուբլ. իսկ ամսաւոր սենեակներում 30 ռուբլ. ամսական: Երթեկ հիւանդ կանանց և երեխաների ընդունելութիւնը ամեն օր, բացի կրակի օրերից, 9½ մինչև 11 ժամ առաւօտեան, Բժշկական Անասով:	ՓՈԹԻ-ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒԴԻ Թիֆլիսից մինչև փոթի (Հասարակորդների գնացքը) 9 ժամ մին 21 ժամ առաւօտեան: Մինչև Միխայիլովօ (խուռն գնացքը) երեկոյեան 5 ժամ. 18 ժամ: <table> <tr> <th>առաւօտ:</th><th>երեկոյեան:</th></tr> <tr> <td>Փոթի . . . 9. 21</td><td>5. 18</td></tr> <tr> <td>Գորբ . . . 11. 58</td><td>9. 43</td></tr> <tr> <td>Միխայիլովօ . . . 1. 29</td><td>11. 59</td></tr> <tr> <td>Րիոն . . . 6. 47</td><td></td></tr> <tr> <td>Փոթի . . . 9. 40</td><td></td></tr> </table> <table> <tr> <th>առաւօտ:</th><th>երեկոյեան:</th></tr> <tr> <td>Փոթի . . . 9. 13</td><td></td></tr> <tr> <td>Րիոն . . . 12. 13</td><td></td></tr> <tr> <td>Միխայիլովօ . . . 5. 39</td><td>1. 37</td></tr> <tr> <td>Գորբ . . . 7. 5</td><td>4. 8</td></tr> <tr> <td>Թիֆլիս . . . 9. 31</td><td>7. 56</td></tr> </table> Թիֆլիս գալիս է առաջին գնացքը երեկոյեան 9 ժ. 31 ր. երկրորդը առաւօտեան 7 ժ. 56 ր.	առաւօտ:	երեկոյեան:	Փոթի . . . 9. 21	5. 18	Գորբ . . . 11. 58	9. 43	Միխայիլովօ . . . 1. 29	11. 59	Րիոն . . . 6. 47		Փոթի . . . 9. 40		առաւօտ:	երեկոյեան:	Փոթի . . . 9. 13		Րիոն . . . 12. 13		Միխայիլովօ . . . 5. 39	1. 37	Գորբ . . . 7. 5	4. 8	Թիֆլիս . . . 9. 31	7. 56	Փ Օ Ս Տ Ամեն տեսակ թէ նամակներ, թէ լրագիրներ և թէ ծանր փոստ ամեն տեղ ուղարկելու, ընդունվում են ամեն օր, առաւօտեան 8 ժամ մինչև 1 և կէտրից յետոյ 3 ժամ մինչև 7: Իսկ կրակի օրերը հասարակ նամակներ մինչև 10 ժամ առաւօտեան և 3—7 երեկոյեան: Ռուսաստանից և Արտասահմանից փոստը ստացվում է Թիֆլիսից արտակարգ երեք անգամ: Բացի այդ, տրակտից՝ երեք անգամ, հինգ անգամ և չաբաթ: Փոթի-Թիֆլիս և Երևանից արտակարգ ամեն օր: Նոխու տրակտից չորեք անգամ և կրակի օրեր ինկիլիս տրակտից երեք անգամ և չաբաթ:	ԲՇԿԱՆՈՑ Հիւանդների ընդունելութիւնը առաւօտեան 8-ից մինչև 10 ժամ: Երկու շաբաթի. Լիսիցի և Գոթայի վրա ներքին հիւանդութիւնների: Երեք շաբաթի. Վերմիլի և ներքին հիւանդների, խորակի և վնասական հիւանդների, Բարձր կրծքի և ներքին հիւանդների, Բարձր և ցածր մասնական հիւանդների: Չորեք շաբաթի. Լիսիցի և ներքին հիւանդների, Բարձր կրծքի և ներքին հիւանդների, Բարձր և ցածր մասնական հիւանդների: Հինգ շաբաթի. Վերմիլի և ներքին հիւանդների, Խորակի և վնասական հիւանդների: Ուրբաթ. Լիսիցի և ներքին հիւանդների, Բարձր կրծքի և ներքին հիւանդների, Բարձր և ցածր մասնական հիւանդների: Շաբաթ. Վերմիլի և ներքին հիւանդների, Բարձր կրծքի և ներքին հիւանդների, Բարձր և ցածր մասնական հիւանդների:	ՄԵԿԱԿԻ ՊԱՏԱՍԿԱՆՆԵՐ — ԹԻՖԼԻՍ. Կ. Թեմուրազեանց. Միթէ միայն ձեր ազգանունն է Թ. տառով ըսկալում, որ խնդրում էք յայտնել, թէ Թիֆլիսի ծխական ուսումնարանների մասին յօդուածը ձեր գրածը է: — ԹԻՖԼԻՍ. *** Ձեր պատմած հերթաթեր հետաքրքիր է: Դեցեղնը զարմուղը: — Նիժնի. ***. Ասելով, որ մանրամասնօրէն գրել Ամբրոսիոս վարդապետ Ռուբինեանի քարոզի մասին: Ամենքին յայտնի է ինչ են առում քարոզիչները, երբ նրանց փող է հարկաւոր: — ՄՍՍԿՎԱ. Ս. Դ. Համարները ստացանք: Հասցէն կը փոխենք և պահանջած հարկերն էլ կուղարկենք, եթէ խմբագրատանը կունենանք:
առաւօտ:	երեկոյեան:																												
Փոթի . . . 9. 21	5. 18																												
Գորբ . . . 11. 58	9. 43																												
Միխայիլովօ . . . 1. 29	11. 59																												
Րիոն . . . 6. 47																													
Փոթի . . . 9. 40																													
առաւօտ:	երեկոյեան:																												
Փոթի . . . 9. 13																													
Րիոն . . . 12. 13																													
Միխայիլովօ . . . 5. 39	1. 37																												
Գորբ . . . 7. 5	4. 8																												
Թիֆլիս . . . 9. 31	7. 56																												